

RESOLUCIÓ DEL 25 DE NOVEMBRE DE 2009 LLEIS CONTRA LA VIOLÈNCIA MASCLISTA: UN SALT ENDAVANT; MOLT CAMÍ PER RECÓRRER

5 anys de la Llei Orgànica de Mesures de Protecció Integral contra la Violència de Gènere

En els darrers temps hem viscut, a Catalunya i Espanya, un procés d'incorporació de la violència contra les dones a l'agenda política. En l'àmbit social, hi ha hagut en els últims anys una creixent visibilització d'aquest fenomen aparellada a l'emergència, tràgica, dels casos mortals. Aquesta visibilització, possiblement iniciada pels mitjans de comunicació des d'una lògica "no política", ha remogut el silenci sobre aquesta qüestió en l'àmbit social i polític. També els grups de dones i les seves contribucions en aquest àmbit han pres un major protagonisme. S'ha aprovat la Llei Orgànica de Mesures de Protecció Integral contra la Violència de Gènere. A Catalunya, l'Estatut d'Autonomia estableix que totes les dones tenen dret al lliure desenvolupament de llur personalitat i capacitat personal, i a viure amb dignitat, seguretat i autonomia, lliures d'explotació, maltractaments i de tota mena de discriminació (Capítol I. Article 19. Drets de les dones). S'ha aprovat la Llei del dret de les dones a eradicar la violència masclista, actualment en fase de desplegament.

S'estan consolidant els circuits contra la violència masclista, amb un paper clau de l'Institut Català de les Dones. El Programa de seguretat contra la Violència Masclista del Departament d'Interior, Relacions Institucionals i Participació de la Generalitat ha estat una de les innovacions més destacades del govern català en aquest àmbit.

La violència masclista té una naturalesa estructural i la seva eradicació dependrà de la capacitat per transformar els fonaments d'un ordre social que discrimina les dones només pel fet de ser dones, essent l'assassinat de dones per violència masclista l'expressió més extrema d'aquesta discriminació. Calen molts canvis socials a tots els nivells perquè visquem en una societat on homes i dones siguem lliures i iguals des de les nostres diferències. Les lleis ens situen en el bon camí, fent passos endavant.

Però encara queda molt camí per recórrer, com posa de relleu el fet que els assassinats de dones per violència masclista no cessen. En el que portem d'any (octubre de 2009), ja han mort a Espanya 49 dones. A Catalunya, 10 dones han mort a mans de les seves parelles o exparelles (octubre 2009). Des de l'aprovació de la Llei integral de violència de gènere, el número de dones assassinades a l'Estat espanyol ha estat de 82 el 2005, 99 el 2006, 94 el 2007, i 102 el 2008. Segurament, la creació d'instruments específics contra la violència masclista ha incrementat els casos que surten de l'esfera privada. Arrel de l'aprovació i la posterior entrada en vigor de l'esmentada llei, les xifres de denúncies per violència a l'Estat no han parat d'augmentar: 57.527 el 2004, 59.758 el 2005, 62.179 el 2006 i 63.347 el 2007. En relació a les denúncies per violència masclista, en el primer trimestre del 2009, a Espanya, es van presentar 33.656.

Un dels aspectes més greus que els poders públics han d'abordar és que continuen morint dones que havien denunciat prèviament (19,3% de les dones l'any 2008).

Aquest any es compleix el cinquè aniversari de l'aprovació, el desembre de 2004, de la Llei Orgànica de Mesures de Protecció Integral contra la Violència de Gènere. Aprovada per unanimitat, la Llei convertia la violència de gènere en un "assumpte d'Estat". Aquesta llei va introduir per primer cop de forma explícita la perspectiva de gènere en l'ordenament jurídic perquè va definir la violència que pateixen les dones en la parella com a una manifestació de la discriminació, la situació de desigualtat i les relacions de poder dels homes sobre les dones. En aquell moment, la llei va suscitar un gran debat social. Part d'aquest debat es va produir fruit de la precipitació i de la manca d'un treball prou aprofundit de consens, tant amb els grups que donaven suport al govern, com amb el conjunt dels agents socials implicats. Però sobretot, aquest debat va estar mediatitzat per l'intent sistemàtic dels sectors conservadors de qüestionar els fonaments generals de la llei que, com hem dit, reconeix el masclisme com a fenomen social sobre el qual cal intervenir.

Les qüestions d'inconstitucionalitat que es van presentar, les crítiques que afirmaven que els menors o altres familiars queden desprotegits en aquesta llei, la manipulació que les dones podien fer en els processos de separació i divorci, etc. són algunes de les grans polèmiques que van acompanyar el procés de creació de la llei i que s'han mantingut vives fins avui. Posar en dubte la constitucionalitat de la norma suposa, no entendre la dimensió excepcional que té la violència contra les dones. És una xacra que atempta contra la vida i la dignitat de les dones i es basa en unes relacions de poder desiguals, per la qual cosa requereix una resposta excepcional i actuacions contundents.

Per als casos de violència familiar ja existeix normativa específica, però aquesta llei aborda només el cas de la violència de gènere, que és exercida per homes a dones dins de l'àmbit de la parella (amb les limitacions que això suposa des de la perspectiva de la violència masclista, que pot adoptar múltiples formes i que es pot manifestar en àmbits diversos). Per tant, es qüestiona aquesta llei perquè introdueix l'acció positiva en l'àmbit penal, quan el Codi Penal ja recull altres accions positives per evitar la discriminació per motiu d'ètnia, edat o discapacitat. Cal preguntar-se doncs, per què només es qüestiona l'acció positiva quan es tracta de dones. Segurament la resposta tingui a veure amb la creença que la igualtat formal és ja avui efectiva. Però les dades existents sobre desigualtat entre dones i homes i, en concret, sobre la prevalença de la violència masclista en la nostra societat mostren el contrari.

Sobre les denúncies falses, un dels debats més controvertits vinculats a aquesta llei, l'anàlisi realitzat recentment pel CGPJ és contundent al respecte: de les resolucions judicials dictades entre l'1 de gener de 2007 i l'1 de març de 2008

només en un cas el jutge infereix que la suposada víctima podria haver inventat l'agressió. Aquestes xifres són molt menors que les que trobem en d'altres tipus de delictes.

ICV i Dones amb Iniciativa no accepten aquestes crítiques i consideren que aquesta llei ha estat sotmesa a una pressió pública constant i exhaustiva. Sens dubte, l'aprovació de la llei integral va suposar un gran salt endavant. ICV i Dones amb Iniciativa la reivindiquen com una llei necessària, oportuna i pionera en el conjunt d'Europa, però alhora, encara queda molt camí per recórrer i cal instar el conjunt d'institucions governamentals, el personal professional implicat i la ciutadania en general a millorar els instruments que aquesta llei preveu, així com a introduir les modificacions necessàries per tal d'incrementar la seva efectivitat. Malgrat els avenços realitzats que ha suposat l'entrada en vigor de la llei (el 29 de juny de 2009 es va complir el quart aniversari de la plena entrada en vigor), la qüestió més preocupant que ha de fer front és la de millorar l'impacte en aspectes fonamentals dels itineraris de les dones que han patit violència masclista, tal i com posa de relleu l'informe d'avaluació de la llei realitzat per Amnistia Internacional l'any 2008. Per exemple, en l'atenció sanitària de qualitat, l'accés a recursos d'atenció integral suficients, accessibles i de qualitat; l'assistència lletrada immediata; o la consolidació del principi de no discriminació, són compromisos encara per complir. Pel que fa a la protecció de les víctimes en risc i a l'obtenció de justícia, les deficiències en la protecció de les dones en risc i la persistència de prejudicis, condicions i factors en l'administració de justícia que donen lloc a la revictimització són qüestions pendents de resoldre.

En aquest sentit, ICV i Dones amb Iniciativa demanen als governs:

- Reivindicar el valor de les lleis contra la violència masclista com a instruments clau per a l'eradicació d'aquesta violència, la manifestació més extrema de la desigualtat entre dones i homes.
- Abordar el fenomen de la violència masclista des d'una perspectiva integral, més enllà de les lleis.
- Garantir el suport institucional a les entitats de dones implicades en l'eradicació de la violència masclista.
- Donar suport al desplegament efectiu de la llei del dret de les dones a eradicar la violència masclista.
- Donar prioritat política a les mesures socials i preventives perquè la integralitat suposa una perspectiva més ambiciosa que la de les mesures penals.
- Garantir el finançament de les lleis i la coordinació amb la resta d'administracions i agents implicats; establir una millor coordinació i dotació de recursos a les administracions que tenen competències en els àmbits vinculats amb l'atenció i la prevenció.

Quant a la llei integral, ICV i Dones amb Iniciativa demanen:

- Assegurar el principi de no discriminació en el desplegament de la llei, i

fer efectiu l'accés als drets dels col·lectius de dones que es troben en situació d'especial vulnerabilitat.

- Assegurar l'equitat territorial de la resposta davant la violència masclista, especialment en l'àmbit de l'atenció sanitària i d'assistència integral.
- Elaborar un Pla Nacional de Formació en l'àmbit sanitari i en l'àmbit judicial adreçat a tot el personal amb competències en aquesta matèria; amb accions, calendari i pressupost.
- Assegurar que tots els Jutjats de Violència sobre la Dona disposin dels mitjans materials adequats i amb personal suficient i especialitzat en matèria de violència de gènere.
- Garantir l'assistència lletrada especialitzada en tot el territori.
- Incrementar l'efectivitat de les mesures de protecció.
- Incloure en la Llei la garantia del dret a la reparació.
- La reforma de la Llei d'Estrangeria per tal de garantir els drets de les dones migrades víctimes de la violència masclista en situació administrativa irregular, per a les quals denunciar l'agressor encara és motiu d'expulsió si no aconsegueixen una ordre de protecció i una sentència que acrediti la violència patida.